

*Башилай С. В.,  
к. е. н., доцент, доценткафедри економіки та підприємництва  
імені професора І. М. Брюховецького,  
Сумський національний аграрний університет*

## **МОДЕРНІЗАЦІЯ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

Сучасній сфері економічних відносин притаманна активна глобалізація, що супроводжується впровадженням та стійким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, в тому числі, і в організаційно-виробничі процеси аграрних компаній. Відповідно, проникнення цифрових технологій в аграрну сферу виробництва, зумовлює і зростання необхідності застосування їх і в системі менеджменту. Для керівництва аграрної компанії актуальним стає питання необхідності та масштабів перетворення системи її менеджменту.

Звідси, звернення до механізму впровадження засад цифрової економіки забезпечує численні ефекти кооперації підприємницьких зусиль, особливо, коли всі виробничі елементи об'єднані в єдину систему. Модернізовані чи створені новітні технології, а також інтелектуальні програмні комплекси та інші інновації, в умовах цифрової економіки, безперечно, здатні забезпечувати, в першу чергу, покращення якості отриманої продукції в різних галузях (підгалузях) аграрного бізнесу. До того ж досягається оптимізація бізнес-процесів та створення нових продуктів завдяки таким новаціям, як технології інтернет-речей, віртуальної реальності, різного роду варіаціям хмарних сервісів, а також штучному інтелекту.

Загальноновизнано, що цифрова економіка започаткувала сучасний тренд, що спроможний вагому вплинути на зміну структури менеджменту в аграрній галузі, а також, при цьому, буде вимагати негайної підготовки до впливу згаданих змін. Механізм інформаційного забезпечення аграрного бізнесу можна подати у вигляді набору застосування наступних процесів: збирання, обробку, аналіз та передачу даних, що використовуються для прийняття рішень у виробництві. Застосування інформаційних систем дає можливість аграріям отримувати точну інформацію про стан посівів, якість ґрунту, погоднокліматичні умови та прогнози ринку. Ці дані, об'єднані з аналітичними інструментами, дозволяють виробникам ефективніше планувати свої дії, прогнозувати врожайність та мінімізувати ризики [1].

Застосування цифрових технологій в аграрному секторі включає широкий спектр інновацій, таких як інтернет речей, штучний інтелект, великих даних, блокчейн та інші. Всі ці та інші технології вимагають належного інформаційного забезпечення, оскільки лише при наявності правильно структурованої інформації можна отримати максимальну віддачу від їх використання. Зокрема, інтернет речей дозволяє підключати до мережі різноманітні пристрої, зокрема датчики вологості, температури, освітлення

тощо. Це дозволяє автоматизувати процеси на фермах, покращувати управління ресурсами, такими як вода чи добрива, та знижувати витрати. Штучний інтелект та аналіз великих даних допомагають прогнозувати врожайність, виявляти потенційні загрози, такі як шкідники або хвороби, та розробляти стратегії для їх запобігання. Блокчейн, у свою чергу відіграє важливу роль у забезпеченні прозорості та моніторингу за продуктами харчування на всіх етапах виробничого циклу.

Довоєнний період розвитку економічних відносин в Україні, безумовно, відзначався стрімким розвитком цифрових технологій. При цьому державні структури, в особі Міністерстві цифрової трансформації, разом з вітчизняною ІТ-спільнотою змушені були активізувати свої зусилля з початку загарбницьких військових дій з боку росії. Результати дослідження відкритих статистичних даних свідчать про те, що у тільки у 2021 році ІТ-експорт України зріс, більш ніж, на 36 %, порівняно з аналогічним періодом попереднього року і, в загальному обсязі, досяг значення в 6,8 млрд. дол. США (більше 10 % від суми загального експорту). Далі, тільки перший квартал 2022 р., забезпечив Україні експортну виручку ІТ- сегменту в розмірі понад 2 млрд. дол. США. Військові дії на території країни змусили трансформувати даних сектор, але до нього залишається міжнародний інтерес і він здатен забезпечити значні можливості для майбутнього його розвитку [2].

Багато експертів схиляються до думки про те, що в довгостроковій перспективі, в українській економіці закладено великий потенціал для її цифровізації. В цьому контексті, Україна здатна і має зосередитися на розбудові надійної інфраструктури формування баз даних з метою забезпечення можливостей для вимірювання стану цифрової економіки в контексті підтримки реальних стратегій. Таким чином, вже сьогодні, в Україні варто розглянути можливість та вивчити передумови для інтеграції до Європейської статистичної системи (ESS), що ставить за мету забезпечення досягнення ідеального рівня підтримки політики, заснованої на менеджменті фактичних даних [3].

Стійкий розвиток технологій та методів цифрової економіки в нашій країні, має базуватися на встановленні інноваційного соціально-економічного рівня, за якого спостерігається активний перехід від первинної обробки та використання матеріальних об'єктів економіки (речовини та енергії) до виробництва та застосування інформації. Зазначений етап розвитку спирається на результати модернізації не лише виробничих відносин, а й соціальних інститутів, особливо це стосується характеру економічних відносин та бізнес-моделей компаній.

Має продовжуватися поступальний перехід вітчизняної економіки на рейки цифрового простору з дотриманням принципів євроінтеграційних аспектів. Сама цифрова трансформація, взагалі, та розвиток цифрової економіки, зокрема, має тривати та адекватно оновлюватися. В першу чергу, має вестися належна робота з інституційної підтримки таких розробок і, звичайно, створення умов для управлінських інновацій. Фундаментальністю, у

цьому процесі, відзначається участь нашої країни у програмі «Цифрова Європа». Адже, одним із ключових завдань, згаданої платформи відносин, визначна потреба в прискоренні економічної стабілізації та цифрова трансформація в кожній з країн-учасниць.

Результати наукових досліджень окреслених питань, вказують на те, що забезпечення всебічної цифровізації сфери аграрного бізнесу може бути досягнуте через інвестування значних ресурсів в проєктування та розбудову цифрових платформ. Звідси, прийнятними інструментами управління бізнесом стають принципи кооперації та конвергенції, а також підходи до формування кібербезпечного середовища, компетентність і постійне удосконалення цифрових навичок. В світлі розвитку науково-технологічного прогресу і наскрізного впровадження технологій обробки даних, традиційні моделі аграрного менеджменту зазнають суттєвих змін. Модернізовані інформаційно-комп'ютерні технології забезпечують досягнення підвищеної ефективності систем корпоративного менеджменту і, вочевидь, дозволяють знижувати рівень витрат, а також істотно пришвидшувати хід самих процесів прийняття рішень.

Безумовно, прагнення до цифровізації виробничих та організаційно-управлінських процесів, створює нові виклики для самого аграрного менеджменту. Головними формами їхнього прояву варто сприяти наступні: підвищення регуляторних вимог, очевидне зростання загроз щодо порушення умов забезпечення конфіденційності інформації, а також постійна потреба в систематичному підвищенні власного професійного рівня та відповідного оновлення своїх знань менеджерів різних рівнів управління.

Найбільш перспективними напрямками цифровізації, що здатні сприяти суттєвому підвищенню ефективності аграрного менеджменту сучасних компаній галузі, доцільно визнати такі, як: подальша автоматизація процедур фінансово-економічного планування; застосування відповідних програмних комплексів для надання менеджерам значно більшого доступу до необхідної інформації в режимі он-лайн; розширення комплексу сформованих даних про хід виробничих та управлінських операцій з метою пришвидшення процесу прийняття управлінських рішень; застосування форм та методів обробки великих обсягів даних для суміжних бізнес-процесів, в тому числі, через досягнення інформаційного забезпечення проєктних можливостей зростання [4].

Варто констатувати, що не всі аграрні компанії сьогодні, водночас, можуть заволодіти здатністю використати всі переваги цифрового менеджменту. Даний процес, безумовно, вимагає суттєвих обсягів витрат. Однак, на майбутнє можна проєктувати перспективність, визначених в ході даного дослідження, напрямків змін в сфері цифрових технологій, а також зважати на ті переваги, що здатні стати запорукою для високої конкурентоздатності суб'єктів аграрного бізнесу.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Башлай С.В., Братушка С. М., Кулагін Д. В. Цифрові інструменти стратегічного менеджменту в аграрному бізнесі. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 8. С. 40-44. DOI: <https://doi.org/10.37634/efr.2023.8.10>.
2. Череп А., Воронкова В., Череп О. Цифрова трансформація суспільства як необхідна умова його інноваційного розвитку. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2022. № 2. С. 68-73.
3. Башлай С. В., Яремко І. І. Цифровізація економіки України в умовах євроінтеграційних процесів. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-48>.
4. Башлай С. В. Павловський М. В., Лизак М. П. Розвиток фінансового менеджменту в умовах цифровізації економіки. *Ефективна економіка*. 2023. № 5. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.5.52>